

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Ert dnr: S2022/00562

Ställningstagande

Länsstyrelsen i Gotlands län tillstyrker förslaget att tillåta småskalig gårdsförsäljning.

I länsstyrelsens uppdrag ingår att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Det ingår även att vara en drivande part regionalt i genomförandet av den nationella livsmedelsstrategin. Mat och måltid och besöksnäring utgör tillsammans en viktig grund för länets utveckling, inte minst när det handlar om företagandet på landsbygden.

Länsstyrelsen ser en problematik ur ett EU-rättsligt perspektiv. Att införa nya bestämmelser i alkohollagen om att endast lokalproducerade varor får säljas och därmed lägga ett försäljningsförbud mot övriga, icke lokalt producerade varor, strider mot EU-rättens bestämmelser om fri rörlighet för varor och tjänster (artikel 34 i EUF-fördraget).

Förslaget att tillåta gårdsförsäljning av enbart egna lokalt producerade drycker kan tolkas som en förtäckt begränsning av handeln och skulle därmed inte vara tillämpligt.

Bedömningar

EU-rättsliga överväganden

Att införa nya bestämmelser i alkohollagen om att endast lokalproducerade varor får säljas och därmed lägga ett försäljningsförbud mot övriga, icke lokalt producerade varor, strider mot EU-rättens bestämmelser om fri rörlighet för varor och tjänster (artikel 34 i EUF-fördraget). Vad en sådan lagstiftning skulle betyda för det undantag i form av Systembolagets detaljhandelsmonopol som Sverige

drivits igenom (enligt artikel 37 i EUF-fördraget) är svårt att förutse och det är också oklart i betänkandet. Den bedömning som utredningen gjort är att det går att förena en restriktiv form av gårdsförsäljning med EU-rättens bestämmelser om fri rörlighet för varorna, men det är inte tydligt hur detta ska gå till. Det finns möjlighet till undantag för att kunna frångå EU-rättens bestämmelser om fri rörlighet enligt artikel 36 i samma fördrag, men ett sådant undantag kräver att det ska kunna motiveras med hänsyn till allmän moral, allmän ordning, säkerhet eller till skydd för människors hälsa. Undantaget får inte utgöra en förtäckt begränsning av handeln. Förslaget att tillåta gårdsförsäljning av enbart egna lokalt producerade drycker kan tolkas som en förtäckt begränsning av handeln och skulle därmed inte vara tillämpligt. Artikel 37 som reglerar statliga handelsmonopol liksom Systembolagets monopol, kräver att Sverige säkerställer att monopolet anpassas så att ingen diskriminering uppstår vad gäller anskaffning och saluföring. Det kravet kan bli svårt att upprätthålla vid en försäljning av endast lokalproducerade varor.

Försäljningen ska enligt utredningen ske i begränsad omfattning vilket ställer stora krav på både den som säljer samt den myndighet som ska utöva tillsyn. Vidare är det av största vikt att kommittédirektiven följs genom att respektera de förutsättningar som direktiven satte för utredningen; att detaljhandelsmonopolet säkras och att den nya lagstiftningen inte kan komma att medföra en försämrad folkhälsa.

Landsbygdsperspektiv

I länsstyrelsens uppdrag ingår att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken. Det ingår även att vara en drivande part regionalt i genomförandet av den nationella livsmedelsstrategin. Mat och måltid och besöksnäring utgör tillsammans en viktig grund för länets utveckling, inte minst när det handlar om företagandet på landsbygden.

I Gotlands regionala mat- och livsmedelsstrategi är ökad förädling ett av de strategiska utvecklingsområdena. Ökad förädlingsgrad beräknas leda till fler företag och mer sysselsättning samt bidra till ökad försäljning utanför hemmamarknaden. Strategins övergripande vision är ”Mötet med gotländsk mat och matkultur sker hållbart och naturligt i såväl vardags- som festsituation på nationella, internationella och regionala marknader.”

Den småskaliga bryggeriverksamheten har vuxit snabbt i länet, med företag spridda i flera socknar på landsbygden, vilket bidrar till besöksmålen i länet och till bilden av Gotland som mat- och

måltidsregion, vilket ligger i linje med såväl regional som nationell livsmedelsstrategi.

Utredningens förslag utgår från att det är besöket snarare än försäljningen som ska stå i centrum och att gårdsförsäljningen därmed framför allt förstärker förutsättningarna för tillväxt i besöksnäringen. Förslaget ligger i linje med ovan beskrivna mål i Gotlands mat- och livsmedelsstrategi och i Vårt Gotland 2040 som är Gotlands regionala utvecklingsstrategi, nyligen antagen.

Folkhälsa

I Kommittédirektivet för utredningen fastslås att en utgångspunkt för införandet av gårdsförsäljning är att en sådan ordning inte får leda till försämrad folkhälsa. Den nationella ANDT-politiken handlar om att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Den svenska alkoholpolitiken bygger på kunskapen om att tillgängligheten till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen och för alkoholskadornas omfattning. Ur ett folkhälsoperspektiv finns en farhåga att förslaget kommer att öka tillgängligheten och därmed konsumtionen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Flanking med Marie-Louise Sehlgård som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Britt Silfvergren och Gunilla Lexell medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.